EUSKO LEGEBILTZARRA
PARLAMENTO VASCO
25 URTEURRENA·ANIVERSARIO

EUSKO LEGEBILTZARRAREN XXV. URTEMUGAREN OSPAKIZUNA

Ospakizunezko ekitaldien esparru orokorra

2005. urtean Eusko Legebiltzarra eratu zeneko XXV. urteurrena ospatzen dugu.

Ospakizun hori dela-eta, Legebiltzarreko Mahaiak ospakizun-ekintzen programa onetsi zuen martxoaren 22an. Ekintza horiekin hau bultzatu eta sustatu nahi da: batetik, herritarrek parte har dezaten Legebiltzarrak erabakiak hartzeko prozesuetan, eta, bestetik, prozesu horiek gardenak izan daitezen. Horregatik, bi izango dira ospakizunen balioak: zabaltasuna eta hurbiltasuna.

Lau dira herritarren borondatearen ordezkatze demokratikoaren oinarriak: *zabaltasuna, hurbiltasuna, parte-hartzea eta gardentasuna.* Eta Eusko Legebiltzarrak lau kontzeptu horiek, hain zuzen ere, gogoan izan ditu bere azken urteotako jardunbideaz hausnarketa egitean. Hausnarketa hori, baina, ez da hitz hutsaletara mugatu. Legebiltzarrak alferrikako boluntarismoa gainditu eta herritarrek benetan parte hartzeko baliabideak erabiltzeari ekin dio. Baliabide horiek, gainera, bere fruitua ematen hasiak dira.

Hain zuzen ere, Eusko Legebiltzarraren Plan Estrategikoa –azken hiru urte hauetan garatu da– oinarrizko lau zutabe horietan oinarritzen da. Helburua, beraz, Eusko Legebiltzarra kristalezko ontzi handi bat bihurtzea: herritarrei beti irekia eta herritarren iritziak, ekarpenak eta kritikak entzuten dakiena.

Ideia horiei jarraiki, beraz, antolatu nahi izan dira XXV. urtemugaren ospakizunaren ekintzak. Horretarako, Eusko Legebiltzarrak zenbait baliabide ipini zituen ospakizunen programari ekarpenak egin nahi zizkioten guztiek parte hartzeko. Horrela, bada, mundu osoko pertsonek Eusko Legebiltzarrarekin harremanetan jarri eta beren ekarpena egin dute –ehundik gora–, eta den-denak sartu dira programan.

Parte-hartzeari buruzko hitzaldiak

Aurtengo ekintzen programaren barruan, jendaurreko hitzaldi batzuk antolatu nahi dira. Sei hizlari gonbidatuko dira, eta parte-hartzea zer den aztertuko dute, hainbat ikuspegitik aztertu ere. Hitzaldiak uztailean hasi eta abenduan amaituko dira. Hau da, hilabetero hizlari batek hitz egingo du, abuztuan izan ezik, abuztuan eten egiten baita jardun parlamentarioa.

Nahiz eta hitzaldien antolakuntza amaitu gabe dagoen, zenbait pertsonarekin hitz egin da ekintza hauetan parte har dezaten. Helburua da, hain zuzen, *parte-hartzeari* buruzko gogoeta eta eztabaida zabala sustatzea.

Parlamentuak herritarren ordezkaritza-organoak dira, parlamentuetan gauzatzen baita herritarrek hautestontzietan askatasunez azaldutako borondatea. Botoa askatasunez ematea da gure sistema demokratikoaren oinarri. Sistema hori, ordea, aldatzen ari da. Botoa hauteskundeetan emate hutsetik harago joan nahi da: parte-hartze aktiboa bultzatu, herritarrei interesatzen zaizkien edo eragiten dieten gaiez iritzia ere emateko bideak eskaini.

Bai informazioaren teknologia berrietan oinarrituta, bai ohiko hedabideen eginkizuna ulertzeko beste forma batean oinarrituta, herritarrei informazioa eskuratzeko eta parte hartzeko beste mekanismo batzuk eskaini ahal zaizkie egun. Mekanismo horiek, gainera, prozedura legislatiboa gertatzen ari den une berean jarduteko bidea ematen diete herritarrei.

Hala ere, teknologia berriek eskaintzen duten aukeraz baliatzeko, hau da, aukera hori erakunde publikoetan erabili ahal izateko, zenbait lan bultzatu beharko dira, hala nola, teknologia berriak erabiltzeko prestakuntza, parte-hartzearen balioa sustatzea, barruko antolakuntza aldatzea, azpiegiturak moldatzea edo teknologia berriak eskuratzeko finantzabideak bermatzea.

Gai horiei guztiei buruz hitz egiteko, hitzaldi-sorta bat antolatu dugu. Hitzaldi horietan, herritarren parte-hartzearekin eta parte-hartze horrek XXI mendearen hasieran izan ditzakeen molde edo bideekin zerikusia duten alderdiak jorratu nahi ditugu. Gonbidaturiko hizlariekin –zerrenda dokumentu honen amaieran erantsi da– gai gehienak jorratu nahi ditugu. Hala ere, proposatu daitekoraindik ere izen gehiago, helburua baita gogoeta bultzatzea eta eztabaidari bestelakotu ikuspegiak eranstea.

Hitzaldien behin-behineko egutegia

Uztailaren 14an, ostegunarekin, *George Reid,* Eskoziako Parlamentuko presidentea (baietz esan du)

Iraila: *Frantziako Biltzar Nazionalaren* ordezkari bat

Urria: *Eric Legale,* eDemokrazia Forumaren zuzendaria, Issy, Frantzia.

Azaroa (hasieran): *James S. Fishkin,* "Deliberation Day"-ren egilekidea, AEB.

Azaroa (amaieran): *Andrew Shapiro,* "The Control Revolution" liburuaren egilea eta interneteko aditua, AEB.

Abendua: *José Saramago,* Literaturako Nobel saria, "Ensaio sobre a Cegueira" liburuaren egilea.

Zazpigarren hizlari batekin hitz egiten ari gara. Helburua da euskal erakundeetan parte hartzeko sistemez herritarrek duten iritzia ezagutzea. Hau da ideia: Mentxu Ramilok eta Pedro Ibarra irakasleak (EHUk gai honetaz duen graduondoko masterraren koordinatzailea) hitzaldia egitea eta Euskal Autonomia Erkidegoko hamabi udalerritan erabiltzen ari den *Hiritarrok* zerbitzuaren demo praktiko bat egitea. Ekintza honekin, iraileko egutegia amaitutzat emango genuke.

George Reid

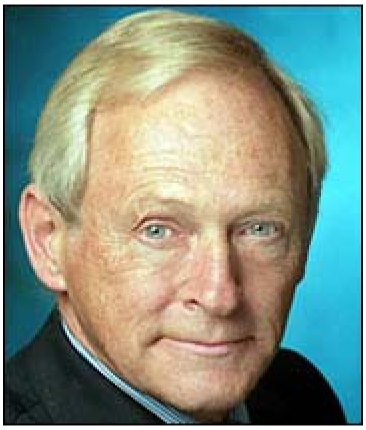

george.reid.msp@scottish.parliament.uk

Erresuma Batuak erreforma instituzionalak egin zituen urte batzuetan zehar. Ondoren, 1997an, eskoziarrek Eskoziako Legebiltzarra berrezartzearen alde bozkatu zuten, eta Ganbera hark 1999an ekin zion bere jardunari. Sei urte pasatakoan, Eskoziako Parlamentuak gorengo tokietako bat lortu du Europako eskualde-legebiltzarren artean herritarrek parte hartzeko mekanismoei dagokienez. Eskoziako Legebiltzar horren esperientziak argi uzten du posible dela gardentasuna, herritarren parte-hartzea eta kudeaketa administratibo eraginkorra ederki eta batere arazorik gabe uztartzea. Espero dugu datorren ekainean Eskoziako Parlamentuko presidentea Eusko Legebiltzarrean egotea.

Education:
Abercromby School, Tullibody

Dollar Academy
St Andrew's University
MA (Hons) 1st Class in History, graduated 1962
Union College, USA
Dip. International Relations in Switzerland and USA

Career History:

After university I worked as a journalist and producer for the BBC, Granada Television, STV and a number of newspapers. For 12 years I was Director of Public Affairs for the International Red Cross and Red Crescent, based in Geneva but working worldwide in conflict and disaster zones.

I was MP for Clackmannan and East Stirlingshire from 1974-79, and simultaneously Member of the Assembly of the Council of Europe. I was appointed to the Steering Group for the Scottish Parliament, to which in 1999 I was elected as regional MSP for Mid Scotland and Fife – and subsequently as Deputy Presiding Officer. In 2003 I was elected constituency MSP for Ochil – and subsequently as Presiding Officer.

Eric LEGALE

eric.legale@ville-issy.fr

Directeur d'ISSY MEDIA, Société d'Economie Mixte chargée de la communication et des Technologies de l'Information de la ville d'Issy-les-Moulineaux, depuis 1998, Eric LEGALE était auparavant Directeur de Cabinet du maire d'Issy-les-Moulineaux, André Santini. Il coordonne les projets liés aux TIC depuis 1995, organise le Forum Mondial de la Démocratie Electronique, un rendez-vous majeur organisé par la Ville chaque année depuis 2000 et représente la ville d'Issy-les-Moulineaux en sa qualité de ville-présidente du Global Cities Dialogue, un réseau international de maires engagés à promouvoir une Société de l'Information pour tous, aux réunions des sherpas du réseau (www.globalcitiesdialogue.org).

Il représente également la ville d'Issy-les-Moulineaux au sein des projets européens ayant trait aux Technologies de l'Information et de la Communication.

Eric LEGALE est à l'origine du site Internet d'Issy-les-Moulineaux (www.issy.com) et pilote le Comité de Pilotage du Plan Local de l'Information.

Avec plus de la moitié de sa population connectée à l'Internet, Issy-les-Moulineaux est l'une des villes françaises les plus avancées dans le domaine des Technologies de l'Information. Depuis l'adoption de son Plan Local de l'Information, en janvier 1996, la « Cyber Cité » a entamé une démarche globale d'accompagnement en faveur des Technologies de l'Information sur son territoire. Des plus petits aux seniors, la population isséenne dispose désormais d'une large palette de services électroniques. Cyber-crèches, Cyber-Salons de thé, Conseil Municipal Interactif, Panel Citoyen, raccordement des écoles à l'Internet à hauts débits, web-tv, visioconférences avec les parents à partir des centres de vacances, téléservices administratifs font aujourd'hui partie du quotidien isséen. Les expérimentations menées autour de la dématérialisation des procédures de marchés publics ou de la carte d'achats illustrent la volonté de la ville de moderniser ses échanges avec les citoyens et d'aboutir à l'administration électronique au plus tôt.

James S. Fishkin

James S. Fishkin
Janet M. Peck Chair in International Communication
Director, Center for Deliberative Democracy
Professor of Communication
Professor of Political Science *by courtesy*

Room 350 McClatchy Hall
(650)723-4611
jfishkin@stanford.edu
cdd-stanford@lists.stanford.edu

James S. Fishkin works on the theory and practice of deliberative democracy as well as on theories of distributive justice. He received his B.A. from Yale in 1970 and holds a Ph.D. in Political Science from Yale as well as a second Ph.D. in Philosophy from Cambridge.
He is the author of a number of books including *Tyranny and Legitimacy* (1979), *The Limits of Obligation* (1981), *Justice, Equal Opportunity and the Family* (1982), *Democracy and Deliberation: New Directions for Democratic Reform* (1991), *The Dialogue of Justice* (1992), *The Voice of the People: Public Opinion and Democracy* (1995). He is best known for developing Deliberative Polling-a practice of public consultation that employs random samples of the citizenry to explore how opinions would change if they were more informed. Professor Fishkin and his collaborators have conducted Deliberative Polls in the US, Britain, Australia,

Denmark, Bulgaria and other countries. While Deliberative Polling events are typically televised, face to face discussions, he has recently conducted the first online version in collaboration with the Political Communication Lab at Stanford and MacNeil/Lehrer Productions.
Fishkin has been a Visiting Fellow Commoner at Trinity College, Cambridge as well as a Fellow of the Center for Advanced Study in the Behavioral Sciences at Stanford, a Fellow of the Woodrow Wilson International Center for Scholars at the Smithsonian Institution in Washington and a Guggenheim Fellow. At Stanford he will also direct the new Center for Deliberative Democracy located in the Communication Department.

Andrew Shapiro
http://cyber.law.harvard.edu/shapiro.html

ashapiro@interport.net

Biografia

Andrew L. Shapiro is a writer, lawyer, and entrepreneur. He is the author of The Control Revolution: How the Internet is Putting Individuals in Charge and Changing the World We Know, an Amazon bestseller which Industry Standard magazine called one of 1999's "Ten Books that Matter."

Shapiro recently founded GreenOrder, a company that is using information technology to promote energy-efficient and environmentally sound business practices. He also is a visiting lecturer at Yale Law School, where he teaches Internet law and policy, and a senior advisor to the Markle Foundation.

He previously served as director of the Aspen Institute Internet Policy Project; lecturer on Internet law at Columbia Law School; visiting fellow at Harvard Law School's Berkman Center for Internet & Society; First Amendment Fellow at New York University Law School's Brennan Center for Justice; and a fellow at The Century Foundation. In 1999, Shapiro was named by MIT's Technology Review magazine as one of 23 innovators who will shape the future of the Web.

A contributing editor at The Nation magazine, Shapiro's writing has also appeared in diverse publications including The American Prospect, Feed, Foreign Policy, Lingua

Franca, New York, The New York Observer, The New York Times, The New Republic, Salon, Spin, The Washington Post, Wired, and The Yale Law Journal. He is the author of We're Number One!: Where America Stands-and Falls-in the New World Order (1992), which was also published in Japanese and German.

Shapiro speaks regularly at industry and academic conferences internationally and has been interviewed frequently on national TV and radio, and by leading newspapers. He is a cofounder of the Technorealism project, an attempt to raise public awareness about the impact of technology; a member of the Democracy Online Project's National Task Force; and a member of the board of the Southern Center for Human Rights.

Shapiro is a graduate of Brown University, where he was elected to Phi Beta Kappa, and Yale Law School, where he was co-editor-in-chief of The Yale Journal of Law & the Humanities and a senior editor of The Yale Law Journal. He served as a law clerk to Judge Pierre N. Leval of the U.S. Court of Appeals for the Second Circuit, and was admitted to the New York State bar in 1996. His legal experience includes arguing a voting rights case in the U.S. Court of Appeals for the Second Circuit.

Bibliografia

The Control Revolution: How the Internet is Putting Individuals in Charge and Changing the World We Know, an Amazon bestseller which Industry Standard magazine called one of 1999's "Ten Books that Matter." Título en castellano*: "El mundo en un clic"* ed. Grijalbo-Mondadori, 2001.
"Casting a Broader Net: The Obligations of 'Digital Broadcasters' in a Changing Media Environment, in Digital Broadcasting and the Public Interest", Washington, DC, Aspen Institute,1998
"aol.mergergame.com", The Nation, December 21, 1998
"The Disappearance of Cyberspace and the Rise of Code", September 1998
"Internet Treasure", Boston Review, Summer 1998 (response to Bob McChesney)
"New Voices in Cyberspace", The Nation, June 1998
"Drudge Match" Wired, April 1998
"Does Microsoft Play By the Rules?" The Web magazine, February 1998
"Hard Drive on Microsoft," The Nation, December 8, 1997
"The Danger of Private Cybercops," The New York Times, December 4, 1997
"Freedom From Choice," Wired, December 1997
"Memo to Chairman Bill," The Nation, November 10, 1997
"Letter from Aspen: Blocking Software Triggers a Rocky Mountain High," Wired, November 1997
"Speech on the Line," The Nation, July 21, 1997
"Privacy for Sale: Peddling Data on the Internet," The Nation, June 23, 1997
"Pushing Forward, Falling Back," Wired, June 1997
"America Offline," The Nation, February 24, 1997

"Channel TCP: Andrew L. Shapiro Explains Why He Doesn't Want His WebTV," Feed, December 12, 1996
"Keeping Online Speech Free: Street Corners In Cyberspace," The Nation, July 3, 1995
"Is the Net Democratic? -- Yes and No," World Media Forum
Other Articles:
"Should Buckley Be Overturned?" The American Prospect (March-April 1998)
"The Disenfranchised" The American Prospect (November-December 1997)
Salon,
"State killing: America's newest spectator sport?" July 28, 1997

Shapiroren obrari buruzko erreseinak

Lawrence Lessig-ek, "Ziberespazioaren kodea eta beste lege batzuk" liburuaren egileak, "Mundua klik batean" liburuari buruz egindako iruzkina:
"Interneti buruzko azterlan bikain honetan, Andrew-k, kazetari eta lege-aditu baita, sakon aztertzen ditu etorkizun digitalaren promesak eta arriskuak: disidenteak, mezuak beren mugetatik harantzago helarazteko zentsura saihesten ahalegintzen; ziberzurrumurruzaleak, beren boletinak e-mailez milaka jenderi bidaltzen; musikariak, disketxeak saihestu eta kantak, zaleek zuzenean jaitsi ditzaten, Interneten jartzen ari; day trader-ak, balioen merkatua lausotzen ari, xagua klikatuz akzioak erosi eta, handik minutu gutxira, prezioa igotzen denean, atzera saltzen. Shapirok dioenez, ez omen da komunikatzeko dugun moduaren aldaketa soil bat. Aitzitik, kendu egiten omen zaio bere lekua esperientziaren eta baliabideen informazioaren kontrola bere esku zeukanari. Hala, liburuan zehar ondorengook aztertzen ditu Shapirok: ziberpornoa eta zentsura, informazioa bezeroen neurrira bidaltzea, merkataritza elektronikoa, on line demokrazia, Microsoften boterea, sareko enkriptazio eta zaintza sistemak, jabetza intelektuala aro digitalean, komunitate birtualak, pribazitatea, eta teknologia interaktiboaren egitekoa tirania politikoaren aurkako borrokan.
Zoragarri idatzia eta argudiaketa zorrotzez hornitua, klasiko bihurtzeko bidean da, dudarik gabe, liburu hau.

Technology Review
"Ordenadoretan eta kulturan interesa duen orok nahitaez irakurri beharrekoa... 1952.ean, telebistaren aroa hasi eta sei urtera, Marshall Mcluhan-en mailako aditu bat azaldu eta munduari abisatu izan balio zer-nolako eragina izango zuen telebistak familia-bizitzan, balio kulturaletan eta prozesu politikoetan, hobeto pentsatuko zituzketen gauzak hedabide hori interes komertzialen esku utzi aurretik...

Andrew Shapiro-ren "Mundua klik batean" liburuak... historia berriro errepikatzea eragotzi dezake.

<u>*Artium museoa, 2005eko abendua*</u>
José Saramago

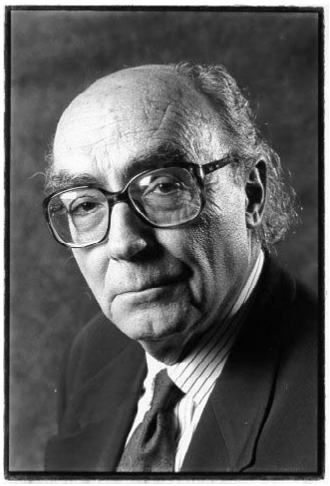

Ez da askotan gertatzen ingurune oso apalen jaiotako andra-gizonak literaturako autore errespetatu eta sarituen bihurtzea, hain zuzen ere aukera gutxi izan ohi dutelako aurrera egiteko. Harrigarriagoa da, hala ere, hogei urte isilik egon ondoren, karrera literarioari berriro ekin, eta azkenean Nobel Saria irabaztea. Jose Saramago, ordea, ez ohiko autore bat da.

Portugalgarra dugu: Ribatejo probintziako Azinhaga herrixkan jaio zen, 1992ko azaroaren 16an, lurrik gabeko eta baliabide ekonomiko urriko familia batean. Geroago ikusiko zenez, jatorri horrek aztarna sendoak utzi zituen bere izaeran eta ideologian. Gaztaroan, familiak ezin izan zizkion ikasketa erregularrak ordaindu, eta 1934an Industria Eskolan sartu zen, zerragintza mekanikoa ikasteko. Ia segituan, lanean hasi zen bere familiari laguntzeko.

Alabaina, literatura sartuta zegoen ordurako bere bizitzan. Gaur harriagarria egiten bazaigu ere, garai hartan industria-ikasketak ere bazituzten beren barruan hamanistikako ikasgaiak. Garai hartako testuliburu doakoetan, klasikoak aurkitu zituen Saramagok. Gaur den egunean ere buruz errezitatu ditzake orduan ikasitako testu haiek.

Lisboan autoak konpontzeko tailer batean mekaniko-lanetan ari zelarik, biblioteka publikora joaten hasi zen, eta han bere abiatu zen, batere gidaritzarik gabe, literatura unibertsaleko ur ekaiztsuetan barrena.

Alabaina, azkar aldatu zuen lanez, eta Gizarte Segurantzan hasi zen beharrean administrari gisa. Ildo Reisekin ezkondu zen, eta ondoren eleberri bat idazten hasi zen, bere lehenengoa izango zena:

Pekatu lurra. Eta orduan gauza garrantzitsu bat gertatu zen. 1947. urtea zen. Saramago beste eleberri bat idazten zebilen, *Argizuloa*, baina eleberri hori ez sen sekula argitaratuko. Handik aurrera, bazterrean utzi zuen literatura hogei urtean. Zergatik eta, ez zuelako ezer esateko. Eta esatekorik ez dagoenean, hobe da isilik egon.

Zer egin zuen hogei urteotan? Aipagarria al da idazten ez duen idazle baten bizitza? Aseguru-etxe batean hasi zen lanean. Bigarren semea izan zuen. Arrazoi politikoengatik, bere lan berritik kanpora bidali zuten, *Berrien Egunkarian* ari baitzen, nazio osoan banatzen zen kazeta batean. Geroago, argitaletxe batean hasi zen lanean. Lanetik kanpo, itzulpenak egiteari ekin zion: Maupassant, Tolstoi, Baudelaire, Colette… Inporta al du? Agian, hobe da zuzenean 1967. urtera joatea, urten hartan argitaratu baitzuen *Poema posibleak* liburua. Handik aurrera, indar berrituz ekin zion bere karrera literarioari.

Hurrengo argiltapenak ere poesiak dira, hain zuzen *Ziur aski poztasuna* (1970) eta *1993ko urtea*. (1975). Alabaina, errimak motz geratu zitzaizkion oso azkar. Hala, 1977an *Pintura eta kalifigrafiako eskuliburua* argitaratu zuen, non ibilaldi filosofiko bat egiten zuen, eleberri-itxuran, artistaren figura aztertzen. Eta urtebete geroago ipuin-liburu bat argitaratu zuen, *la objektu bat* izenburuduna. Artean, ordea, aldaketak izan ziren Portugalen, *krabelinen iraultzak* agintetik kanpora bota baitzuen Antonio Oliveira Salazar diktadorea, zeinek, nahiz eta 1968tik aurrera "erretiratuta" egon ofizialki, agintzen jarraitzen zuen Marcello Gaetano lehen ministroaren bitartez. Trantsizio-aldi zail bati ekin zitzaion orduan, non demokraziak kanpoko laguntza ere beharko zuen arrakasta izateko (sozialdemokrazia alemanak eman zion).

Saramagoak arazo horiek ez zituen bizi izan konprometitu gabe, eta hala, Alderdi Komunistaren kide egin zen 1969an, alderdia artean klandestinoa zelarik. Urte berean, dibortziatu egin zen Ildarengatik eta argitaletxean zuen lana utzi, eta bete-betean ekin zion idaztetik bizitzeari, artikulugile gisa edo eleberrigile gisa arituta.

Eleberri handietako lehena *Lurretik altxatua* izan zuen (1980), non argazki bizia eta zorrotz egiten zuen Alentejoko probintziako Lavreko langileen bizitzaren gainean. Liburu horrekin, Saramagok bere ahots propioa aurkitu zuen, bere-berea duen estilo bereizi, aratz eta ia poetiko hori. Hurrengo urteetan, ia atsedenik gabe argitaratu zuen: *Konbentuko memoriala* (1982), *Ricardo Reis hil zen urtea* (1984) eta *Harrizko baltsa* (1986) lanek zein baino zeinek harrera hobea izan zuten. 1986ko urte horretan ezagutu zuen gaur egun emazte duena ere, Pilar del Rio kazetari espainiarra. Handik aurrera, bere figura literaria etengabe handituz joan zen. *Lisboako setioaren historia* 1989an argitaratu zen, eta *Ebanjelioa Jesukristoren arabera*, 1991ean.

Azken eleberri horrek ospetsu egin zuen, eta gainera berebiziko eztabaida sortarazi zuen Portugalen, zeren eta, errepublika laikoa izan arren, Gobernuak betatu egin baitzuen urte hartan Europako Literatura Sarira aurkez zedin, "katolikoak iraindu egiten zituela" argudiatuta. Saramago, protesta modura, Portulal utzi eta Lanzarote uhartera joan zen bizitzen. Han *Lanzaroteko koadernoak* idazten hasi zen, zeinak 1994 eta 1997 bitartean argitaratu baitziren lau liburukitan.

Hori baino lehen, ordea, bi gauza garrantzitsu gertatu ziren. Hain zuzen ere, *Itsutasunari buruzko saiakera* argitaratzea, agian bere lanik inportanteena dena, eta Literaturako Nobel Saria jasotzea, 1998an. Suediako Akademia tartean dagoenean gertatu ohi denez, handik aurrera Saramagoren obrak balio handiagoa hartu zuen. Nolanahi ere, ezin daiteke esan Nobel Sariak idazlea figura publiko bihurtu zuenik: hainbat urte lehenagotik zegoen kontsideratuta portuges hizkuntzan ari diren autoreen artean inportateentzat.

Uharte ezezaguna (1998) lanarekin, idazlea kontakizun laburren liburuetara itzuli zen, sail emankor horretara. Geroago, *Haitzuloa* eleberria argitaratu zuen, non, Platonen mito ezagunetik abiatuta, gaur egungo kontsumismoaren kritika suntsigarria egiten zuen. *Gizon bikoiztua* lanean, Saramagok gizarte masifikatu batean indibidualitateak duen arazoan murgildu zen, alegia, hiri deshumanizatu eta gainezkatu baten galduta dagoen izaki anonimoaren angustian.

Orain arte idatzi duen azkenengo eleberria *Buruargitasunari buruzko saiakera* da, non galderak eta dudak planteatzen baititu gure demokrazien mugei eta osasun-egoerari buruz.